

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оркестровий клас

для студентів

спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
освітнього рівня: перший (бакалаврський)
освітньої програми 025.00.04 «Інструментальне виконавство
(оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)»

Київ – 2023

Розробник: Малахова Маргарита Олександрівна, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності.

Викладачі: Сподаренко Віктор Михайлович, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності; Тущенко Михайло Михайлович, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності; Рубан Олена Іванівна, викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності; Ткачук Володимир Васильович, заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності
Протокол № 9 від 28 серпня 2023 року.

Завідувач кафедри
інструментально-виконавської
майстерності

(підпис)

Маргарита МАЛАХОВА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
(керівником проектної групи) 025.00.04 «Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)»

«___» _____ 2023 року

Гарант освітньо-професійної 025.00.04 «Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)»

(керівник проектної групи) _____ Віктор СПОДАРЕНКО

(підпис)

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2023 року

Заступник декана

з науково-методичної та навчальної роботи _____ Інна ТКАЧЕНКО

(підпис)

Пролонговано:

На 20___/20___ н.р. _____ (_____), «___» 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

На 20___/20___ н.р. _____ (_____), «___» 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

На 20___/20___ н.р. _____ (_____), «___» 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

На 20___/20___ н.р. _____ (_____), «___» 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання - денна	
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	26/ 780	
Курс	4	
Семестр	7	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	60	36
модульний контроль	6	6
семестровий контроль	-	-
самостійна робота	24	48
форми семестрового контролю	-	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розвиток інструментально-виконавських умінь студентів та вдосконалення навичок оркестрової (ансамблевої) гри.

Завдання навчальної дисципліни – виховання комплексу компетентностей студента.

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

	ЗК-5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК-6	Навички міжособистісної взаємодії.
	ЗК-7	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК-8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10	Здатність спілкуватися іноземною мовою
	ЗК-11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ЗК-14	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК-15	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК-17	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК-1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
	СК-2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
	СК-3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
	СК-4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
	СК-5	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії,

		історії та методології музичного мистецтва.
	СК-6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
	СК-7	Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
	СК-9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
	СК-10	Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
	СК-11	Здатність оперувати професійною термінологією.
	СК-12	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
	СК-13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків
	СК-14	Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
	СК-17	Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
	СК-18	Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. Програмні результати навчання

РН-1	Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.
РН-2	Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.
РН-3	Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності
РН-4	Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

PH-5	Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
PP-8	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
PH-10	Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.
PH-12	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
PH-16	Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.
PH-17	Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- методичний понятійний апарат відповідно до вимог освітньої програми; алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Оркестровий клас»;
- орієнтуватися у підборі необхідного інструментального забезпечення колективу, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів;
- обов'язкові форми діяльності оркестрового колективу (виконання музичних творів, читання нот з аркуша, транспонування);
- різні способи оволодіння навчальним репертуаром:
  - *ескізне* вивчення оркестрових творів - ознайомлення з різноманітними музичними стилями, формування навичок орієнтування у стильових і жанрових ознаках;
  - *грунтовне* відпрацювання оркестрових творів – вивчення нотного тексту, робота над штрихами, темпом, агогікою тощо;
  - *повторне* виконання оркестрових творів – актуалізація оркестрово-виконавського досвіду;
  - *самостійне* вивчення оркестрових творів – закріплення отриманих знань, умінь й навичок, щодо особливостей гри в оркестрі, як професійна мотивація студента.

вміти:

- володіти майстерністю гри на музичному інструменті (інструментах) та використовувати його (їх) у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіти навичками читання з нот, транспонування, добору музики на слух; бути здатним до колективного музикування.
- використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській діяльності.
- самостійно проводити пізнавальну діяльність, самоорганізовуватися та саморозвиватися в рамках колективної роботи.

Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Само стійна
		Ле кці ї	Семіна ри	Практи чні	Лабора торні	Індив ідуал ьні	
Змістовий модуль 1. Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору							
1.1. Формування вмінь та навичок, необхідних для виконання народної інструментальної музики.	12			8			4
1.2. Вивчення музичних творів зі спадщини українського фольклору.	16			12			4
1.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.	4			2			2
1.4. Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп	6			4			2
Модульний контроль	2						
Разом	40			26			12
Змістовий модуль 2. Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів							
2.1. Опанування сучасними ритмами на основі вивчення та осмислення розмаїття ритмічних схем та формул.	12			10			2
2.2. Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів	16			12			4
2.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.	8			6			2
2.4. Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп	10			6			4
Модульний контроль	4						
Разом	50			34			12
Усього за 7 семестр	90			60			24
Змістовий модуль 3. Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків							
3.1. Формування масштабного музичного мислення.	12			6			6
3.2. Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків	24			12			12
3.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша	12			4			8
Модульний контроль	2						
Разом	50			22			26

Змістовий модуль 4 .Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром							
4.1. Закріплення виконавських навичок, знань, особливостей звуковидобування в творах різних стилів, жанрів, форм	14			6			8
4.2 Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром	14			6			8
4.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша	8			2			6
Модульний контроль	4						
Разом	40			14			22
Усього за 8 семестр	90			36			48

5. Програма навчальної дисципліни «Оркестровий клас»

Змістовий модуль 1 (4 курс, 7 семестр)

Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору

- 1.1. Формування вмій та навичок, необхідних для виконання народної інструментальної музики.
- 1.2. Вивчення музичних творів зі спадщини українського фольклору середнього рівня складності.
- 1.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.
- 1.4. Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп.

Осн. Л-ра: 2.

Дод. Л-ра: 1, 2.

Змістовий модуль 2 (4 курс, 7 семестр)

Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів

- 2.1. Опанування сучасними ритмами на основі вивчення та осмислення різноманіття ритмічних схем та формул.
- 2.2. Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів середнього рівня складності.
- 2.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.
- 2.4. Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп.

Осн. Л-ра: 2, 3.

Дод. Л-ра: 3.

Змістовий модуль 3 (4 курс, 8 семестр)

Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків

- 3.1. Формування масштабного музичного мислення, висування художнього завдання, яке направлено на знання як структурної, так і процесуально - динамічної сторони музичної форми.
- 3.2. Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків середнього рівня складності.
- 3.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.

Осн. Л-ра: 2, 3.

Дод. Л-ра: 3.

Змістовий модуль 4 (4 курс, 8 семестр)

Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром

4.1. Закріплення виконавських умінь та навичок, особливостей звуковидобування в творах різних стилів, жанрів, форм.

4.2. Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром середнього рівня складності.

4.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.

Осн. Л-ра: 1-4.

Дод. Л-ра: 1-4.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	13	13	17	17	11	11	7	7
Робота на практичних заняттях	10	13	130	17	170	11	110	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	3	15	3	15
Контрольне модульне прослуховування	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	188	-	232	-	161	-	117
Максимальна кількість балів		420				278			
Розрахунок коефіцієнта		Усього за період роботи до заліку 698 балів +432 бали (за 6-й семестр)= 1130 балів, (коефіцієнт – 11,3)							

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Завдання для самостійної роботи	Критерії оцінювання	Бали	
Семестр 7 Змістовий модуль 1			
1.1 Формування вмінь та навичок, необхідних для виконання народної інструментальної музики	Повний обсяг виконання	2	5
	Техніка виконання штрихів	1	
	Якість інтонації	1	
	Технічність виконання	1	
1.2 Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів	Повний обсяг виконання	2	5
	Техніка виконання штрихів	1	
	Якість інтонації	1	
	Технічність виконання	1	

1.3 Читання нот з аркуша	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
1.4 Виконання партії вивчених творів	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
Змістовий модуль 2			
2.1 Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків.	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
2.2 Виконання епізоду музичного твору зарубіжних авторів	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
2.3 Читання нот з аркуша партії музичного твору	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
2.4 Виконання партій вивчених творів	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
Разом за 7 семестр			40
Семестр 8			
Змістовий модуль 3			
3.1 Робота над партією оркестрового твору: динаміка, артикуляція (штрихи), фразування	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
3.2 Виконання партії музичних творів композиторів-класиків	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5
3.3 Читання нот з аркуша	Повний обсяг виконання Техніка виконання штрихів Якість інтонації Технічність виконання	2 1 1 1	5

Змістовий модуль 4			
4.1 Робота над оркестровою партією: аплікатура, звуковидобування, динаміка	Повний обсяг виконання	2	5
	Техніка виконання штрихів	1	
	Якість інтонації	1	
	Технічність виконання	1	
4.2. Вивчення партії музичного твору (для соліста з оркестром)	Повний обсяг виконання	2	5
	Техніка виконання штрихів	1	
	Якість інтонації	1	
	Технічність виконання	1	
4.3 Читання нот з аркуша	Повний обсяг виконання	2	5
	Техніка виконання штрихів	1	
	Якість інтонації	1	
	Технічність виконання	1	
Разом за 8 семестр			30
Разом			70 балів

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форми проведення	Критерії оцінювання	Бали
Модульний контроль 1		
Прослуховування під час роботи. Виконання партії та твору в складі оркестру	повний обсяг виконання 5 техніка виконання штрихів 5 якість інтонації 5 технічність виконання 5 розуміння форми твору 5	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 2		
Прослуховування під час роботи. Виконання вправ. Виконання партії та твору в складі оркестру	техніка виконання штрихів 5 якість інтонації 5 розуміння форми твору 5 робота над технічними труднощами 10	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 3		
Прослуховування під час роботи. Формування навичок ансамблевого музикування. Виконання партії та твору в складі оркестру	знання тексту 5 інтонаційна точність 10 техніка виконання 10	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 4		
Прослуховування під час роботи. Формування навичок ансамблевого музикування. Виконання партії та твору в складі оркестру з урахуванням партії соліста	знання тексту 5 інтонаційна точність 10 техніка виконання 10	25
Максимальна кількість балів		25

Дистанційне навчання передбачає складання модульного контролю у форматі відео-запису: студент має зробити та надіслати викладачеві відеозаписи власного виконання партій відповідних творів.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Залік – 8 семестр – комплексне оцінювання за результатами роботи протягом навчального семестру; контрольне виконання партій на підсумковому занятті.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингов а оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень умінь та навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками. Студент демонструє емоційний відгук на музику, сценічну свободу, виконує в характері, відчувається розуміння форми та цілісності музичних творів.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень умінь та навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок. Студент втілює драматургію музичних творів, розуміння виразності музичної мови.
C	75-81 балів	Добре – загалом добрий рівень умінь та навичок із незначною кількістю помилок. Студент доносить зміст твору, але не вистачає якісного звуковидобування, фразування, вистроєності динамічного плану тощо.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень умінь та навичок із значною кількістю недоліків, проте достатній для подальшого навчання або професійної діяльності. Студент демонструє задовільні технічні, артистичні можливості, невпевненість у своїх діях.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень умінь та навичок. Студент зіштовхується із технічними зривами, погано інтонує, не дотримується метроритму.
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень умінь та навичок з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень умінь та навичок, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична картка дисципліни «Оркестровий клас»

4 курс

Аудиторні (індивідуальні) заняття – 96 год. Самостійна робота - 72 год.
 Модульний контроль - 12 год.

7 семестр			8 семестр	
Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4
Назва модуля	Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору	Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів	Вивчення та виконання музичних творів композиторів класиків	Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром
Заняття				
Лекційні				
Семінари				
Практичні	1*13=13 б. 10*13 = 130 б.	1*17=17 б. 10*17 = 170 б.	1*11=11 б. 10*11=110 б.	1*7=7 б. 10*7=70 б.
Самостійна робота	4*5=20 балів	4* 5 = 20 балів	3*5=15 балів	3*5=15 балів
Види поточного контролю	Модульне контрольне прослуховування 25	Модульне контрольне прослуховування 25	Модульне контрольне прослуховування 25	Модульне контрольне прослуховування 25
Усього	188	232	161	117
Усього Коефіцієнт	Усього за період роботи до заліку 698 балів +432 бали (за 6-й семестр)= 1130 балів , (коефіцієнт – 11,3)			

8. Рекомендовані джерела:

Основна (базова)

1. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа) : підруч. для вищ. та серед. муз. навч. закл. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 420 с.

2. Пляченко Т. М. Методика роботи з музично-інструментальними колективами : навч.-метод. посіб. для студ. мистецького ф-ту пед. ун-ту / рекомендовано Мін. освіти і науки України. Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2009. 232 с.

3. Сідлецька Т. І. Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів : монографія. Вінниця: ВНТУ. 2009. 184 с.

4. Шумський М. О., Біла Н. Л. Основи оркестрової підготовки (початковий етап) : навч. посіб. Ч. І. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 117 с.

Додаткова

1. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів. Київ : Музична Україна. 1981. 110 с.

2. Малахова М. О. Формування професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва у навчальному народно-інструментальному ансамблі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2021. 312 с.

3. Пляченко Т. М. Професійна діяльність керівника музично-інструментального колективу : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 112 с.

4. Хащеватська С. С. Інструментознавство : підручник для вищ. навч. закл. культ. і мист. III–IV рівнів акредитації. Вінниця : НОВА КНИГА, 2008. 256 с.

9. Додаткові ресурси:

Нотна література.

Аудіо/відео записи оркестрових творів.